

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . . 6 „
Negyed évre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal. . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

A vallástanítás tervéről.

(Felolvasatott a pozsonyvidéki ág. h. ev. papiértekezetnek 1901. május 29-én Pozsonyban tartott ülésén.)

Mélyen tisztelt értekezlet!

Érdemes elnökünk szives megbizásából fogok ezúttal a feladatba, hogy elmondjam azon megjegyzéseket, a melyeket az egyetemes közoktatási bizottság által 1900. nov. 6-án javaslatképpen kiadott vallástanítási tervnek, illetőleg egyetemes szabályrendeletnek, megbeszélése alkalmából szükségesnek tartok s a melyek hivatva volnának arra, hogy e javaslattal együtt mai eszmecszerénk substratumát képezzék.

E megüsztelő elnöki megbizásnak én a legnagyobb készséggel teszek eleget. És pedig nem csak hivatásszerű kötelességből, a melyet theologiai s itt is közelebből paedagogikai tanári állásom ró reám; hanem lelkelem benső óhajlásából is, mert érzem, hogy van némi mondani valóm. S mert felfogásom a javaslatétól sokban nemcsak hogy eltér, de sőt vele ellentétes is: úgy hiszem, hogy itt az ideje és helye, e felfogásomnak nyílt és őszinte kifejezést adni. Sietek kijelenteni, hogy ezúttal nem annyira kritizálni szándékozom, mint inkább elmélkedni. Elmélkedni egy mindnyájunkat első sorban érdeklő, mondhatnám életbevágó kérdés felett; meg lévén győződve, hogy ily nagy dologban a nézeteknek szabad és egyenes feltárása éppen azoknak helyes leszűrődése érdekében, a mily kívánatos, ép oly hasznos is.

Az egyetemes javaslat 3 főrészt oszlik. Az elsőben szól a népoktató intézetek s a felső nép- és polgári iskolák, valamint a felsőbb leányiskoláknak, a másodikban a tanítóképzőknek s a harmadikban a gimnáziumoknak vallástanítási tervéről. Tárgyalás menete nagyjában az, hogy minden egyes fokon megállapítja legelőbb

is a vallástanítás célját, azután a tananyagot, az oktatás tárgyainak beosztásával együtt, végül a módszert.

Egészen véve elég tetszetős és átnézetes munkálat — legalább így a formája szerint. Csak az a kérdés, vajjon a formának megfelelő-e a tartalom is?

Kétségkívül a legfontosabb kérdés, hogy mi a vallásoktatás célja. Mert ennek helyes meghatározásától függ minden egyéb eldöntendő kérdés is. Erre a kérdésre az egyetemes közoktatási bizottság javaslata, megfelelőleg az iskolacsoporthoz 3 fokozatának, három különböző feleletet ad.

1. A népoktató s ezekkel egy csoportba foglalt intézeteknél cél: „a vallástanítás által evangéliumi szellemtől áthatott oly egyháztagekat nevelni, kiknek Isten folyton szemök előtt s szívükben van s kik Isten iránt érzett szeretetből örömmel teljesítik az ő parancsolatait.“

2. A tanítóképzőknel cél: a) „ápolni a növendék szívében a vallásos érzületet, eltölteni lelkét az evangéliom örök igazságaival s fogékonytá tenni akarátát a keresztyén erkölcsiség iránt; b) megismertetni és megkedveltetni vele az ev. egyház igazságait s intézményeit, valamint hazai prot. egyházunk multját és alkotmányát; c) megadni a növendéknek, mint az ev. népiskola leendő vallástanítójának, a népiskolai vallásoktatáshoz megkívántató képzettséget, ügyességet s szeretetet.“

3. A gimnáziumokban cél: „az Isten ígében való nevelés, a keresztyén egyház története kiváló alakjainak és főkorszakainak ismertetése és az evangéliomi egyház tanai által az ifjúságot ev. hitében megszilárdítani és benne protestáns szellemtől áthatott érzületet fejleszteni.“

Valóban, ha félre teszem a 2. cz. alatti célkövetelményt, a mely csakugyan eminens ér-

telemben a tanítóképzői vallásoktatás feladatát jelöli, nem tudom magamnak sehogy sem megmagyarázni, vajjon mi különbség van tehát már most a 3 iskolafokozat vallásoktatási célja között. Avagy nem kelle az 1. és a 2. csoport növendékeit ép úgy az „Isten igéjében nevelni,” mint a gimnazisták 3. csoportját. Hasonlóan nem kelle a praeparandistának és a gimnazistának ép úgy nevelődni, hogy Isten ép úgy „folyton szemök előtt s szívükben” legyen stb. mint a népiskola növendékének? Ha pedig e kívánalmakat minden egyes csoporttal szemben joggal felállithatjuk s ha e kívánalmak in ultima analysi magukban azonosak: vajjon hát akkor minek a különböző csoportok tanczélját külön megállapítani akarni, a mikor ilyen látszólag nincs?

Ime az első és főkérdésnél mindjárt fennakadunk s bármint iparkodjunk is, a javaslat logikájának kerekét helyéből továbbmozdítani képesek nem vagyunk. Stilizál, de nem distinguál, ömleng, de nem világít, sőt maga is csak tapogatózva halad a süppedékes úton. Nyilván ez alapfogyatékoságából folynak aztán egyéb gyengéi is. Például, a midőn ezt mondja: „A vallás-tanítás anyaga: történet, tan, ima, ének; vagy egy fogalommal: Isten igéje.” (1. l.) Hát hogy az Isten igéje is tananyag, ép úgy mint a történet és tan, az igaz; de hogy történet és tan „egy szóval” Isten igéje volna, az oly felfedezés, a mely még erős bizonyításra szorul, s a melynek hangoztatásától nekünk, evangéliomi hívőknek, nagy okunk van tartózkodni. Maradjon ez csak — római privilégium. Hasonlóan érthetetlen például, hogy miért kell az egyházi év ismertetését éppen csak a polgári és felsőbb leányiskolák programjába vennünk (14. l.) de a népiskolá-éba nem; avagy miért kell hazai egyházalkotmányunkkal éppen csak a praeparandiák növendékeit megismertetnünk (17. l.) de az elemi, polgári és felsőbb leányiskolák növendékeit nem. De tán legszembeszökőbb még a javaslat inconsequens és monstruosus volta a népiskola tananyagának a beosztásánál (4—13. l.) E szerint az egész anyag, két-két elemi osztály összevonásával 3 csoportba van beosztva, ámde e csoportok csak a papiron vihetők keresztül, a valóságban aligha. Csak egy példát: A III. és IV. elemi osztályból kombinált 2. csoportnál a feladat, hogy „az egyes tárgyalat történetek szorosabb összefüggésben tűnjenek fel, hogy ez által a tanulók arról győződjenek meg,

mikép nyilatkozik Isten szabadító, segítő kegyelme nemcsak egyes emberek és családok életében, hanem egész nép, névszerint Izrael népének történetében is” (6. l.) Szóval, ha félre nem értetem, hát már itt bizonyos mérvű történelmi pragmatismusról van szó. Jól jegyezzük meg: az elemi iskola III. osztályában! Már most olvassuk csak el a kombinált III. és IV. osztály egy, mondó egy évi tantervét (7. l.) E szerint a tananyag: 1. Ábrahám Kánaánba költözése; 2. Izsák házassága; 3. Ezsau és Jákob; 4. Jákob útja Lábanhoz; 5. Gedeon; 6. Sámuel; 7. Keresztelő János; 8. Jézus megkísértetése; 9. A tanítványok; 10. A hegyibeszéd; 11. A samáriai asszony stb. stb. fel 28 pontban egész a pünkösdi lélek kiöntéséig és Pál megtérítéséig. Nos, hogy az anyag beosztásban hol a consequentia és a logika, a mikor pl. Sámuelre, a próféták átugrásával, rögtön Ker. János következik stb. s hogy e monstruosus anyagot hol, melyik népiskola 3-ik osztályában vehetik át, a hol még a gyermekek úgyszólván az olvasás első nehézségeivel küzdenek: azt én valóban fel fogni, megérteni nem tudom! Hasonlóan egyenesen a naivság hatásával van reám, a mikor (16. l.) a tanítóképző IV. osztályának tantervében azt olvasom, hogy itt foglal helyet „a szentírásból a rómaiakhoz irt s egyéb könnyebb levelek olvasása és tárgyalása.” Boldog exegesis és katecheka, a mely a római levelet „egyéb könnyebb levelek” társaságába helyezi!

De hű akarok lenni kijelentett szándékomhoz. Nem annyira kritizálni, mint inkább elmélkedni. A kritika úgyis inkább negativ eredményekkel kecsegtet csak; az elmélkedés tán pozitív gyümölcsöt is hoz. Azért hát beszüntetem e téren amúgy is csak igen nagyjában végzett kritikai tarlózásomat s rátérek arra a kérdésre, honnan e sok zavar, következtelenség és bizonytalanság az egyetemes közoktatási bizottság javaslatában? Nézetem szerint onnan, mert két lényeges tényezővel nem számolt. Egyik vonatkozik a vallásoktatás tartalmára, a másik pedig annak alakjára.

Hogy mi a vallásoktatás tartalma: arra megfelel az apostoli vallásoktatás jeligeje, a mely úgy hangzik, hogy „nem akarok köztetek tudni mást, mint a Jézus Krisztust.” A keresztyén vallásoktatás lényegében a keresztyén igazságról való bizonyosságtétel s ezért világos, hogy a keresztyén vallásoktatás objectív és változhatlan tartalma csak

a Krisztus lehet. A Krisztus, mindenütt és mindenben. Igében, történetben, tanban, imában, énekenben. Ez azon positivum, a melyre vallásos igazságunk rendszere bizton felépíthető: ez azon egyedül biztos fundamentum, a melyen kívül senki más alapot nem vehet. Ezt a Krisztust kell tehát — és semmit mást — a vallásoktatás összes fokozatain hirdetni: csak hogy más és más alakban, (értve az „alak“ szót nem a Krisztusra, de a hirdetésre, az oktatásra,) a mely alak természetesen a különféle iskolafokok, illetőleg csoportok általános jellemétől, tanczéljától fog függeni. Kell tehát, hogy a vallásoktatás tartalmának változhatlansága mellett annak alakja, módszere okvetlen változzék a különböző iskolák, a javaslat értelmében tehát az itt felvett három fő iskolacsoport individualitása szerint: ámde éppen ez elvnek tudatos felállítását s logikus és következetes keresztülvitelét nem látom én a javaslatban.

De nem látok még más egyebet sem. A vallásoktatásnak, ha eredményes és áldásos akar lenni, számot kell vetnie mindenkor a korszellemmel, a melyet nem magától elidegeníteni, de meggyőzni, megszentelni van hivatva. Az a vallásoktatás, a mely e hivatását szem elől téveszti, tökéletesen úgy cselekszik, mint az az ember, a ki egy társaságban a feléje irányuló hangok elől bedugja a füleit s azt állítja, hogy nem beszél ott senki. Már pedig ha a vallásnak csakugyan az a hivatása, hogy az emberi életet összes nyilvánulásaiban megszentelje, megdicsőítse, hát ugyan bedugja e ez életnyilvánulások előtt a halló szerveit? Avagy nem kell e éppen ellenkezőleg azokat a legélesebb fülekkel, a legnyiltabb szemekkel megfigyelnie? Nos a mai társadalom, vagy mondjuk korszellem három jellemző vonást árul el. Egyik, hogy az erkölcsiséget függetlenítve a vallástól, bizonyos vallásnélküli morál gondolatával tetszeleg magának; a másik, hogy miként minden téren a dolog lényegébe hatoló személyes meggyőződésre, úgy a vallásos bizonyosság tekintetében is minden külső tekintélyt elutasítva, a benső tapasztalatra, tehát subjectiv psychologiai indítékokra megyen vissza; a harmadik, hogy tudományos kutatásában minden téren áttör a genetikai fejlődés gondolata. Világos dolog tehát, hogy a vallásoktatás alakjára, módszerére, e tapasztalati tényeknek is ok-

vetlen befolyással kell lenniök, vagyis, hogy jelenkori vallásoktatásunk, fenntartva a lényeg sértetetlen azonosságát, módszer tekintetében e három jellemző korvonás által határozottassék meg és pedig az oktatás összes fokozatain.*) Más szóval: hangsúlyoznunk kell a keresztyénségnek örök ideális erkölcsi fenségét, az erkölcsöt függővé téve a vallástól, mint egyedüli természetes életforrásától; — hangsúlyoznunk kell továbbá a keresztyén hitnek személyes benső bizonyosságát, a mely semmiféle közvetítő tekintélyekre nem szorul; — s végül oda kell állítanunk ismét a keresztyénséget, mint a vallástörténeti fejlődés genetikai folyamatának legideálisabb, legtökéletesebb hajtását, a melynek eszményében az Isten országában, az absolut vallás-erkölcsi ideál nyer kifejezést és életvalóságot. E követelményeket is a keresztyén vallásoktatásnál, az oktatási fokozatok által szükségelt mérvben ugyan, de okvetlenül tekintetbe kell vennünk; tekintetbe még a népiskolai vallás. oktatás fokozatán is, mert nem szabad az előtt szemet hűnyunk, hogy a korszellem hatalma kiterjed immár még az ú. n. legalsóbb néposztályok körébe is. A mai közlekedési eszközök, a színházak, a szabadsajtó, ennél fogva a könnyű érintkezés az emberekkel és azok szellemi termékeivel, főleg azonban az exotikus bujassággal tenyésző hirlapirodalom teljesen átalakította népünk világnézetét is, sőt fogékonyrá tette olyan társadalmi s bölcséleti eszmék iránt is, a melyek minden emberi s isteni tekintélyt tagadnak, sőt felforgatni törekednek. És mi manapság is mind e tényekkel szemben úgy tanítsuk a vallást, mint 100, 200 év előtt? . . .

Valóban bámulatos az a nembánomság, az a maradiság s mert feladatunkkal egyáltalán tisztába nem vagyunk, vagy tisztába jönni éppen nembánomságunknál, maradiságunknál fogva nem tudunk, nem akarunk, az a kapkodás és amabilis confusio, a mely a vallásoktatás terén egész felfogásunkat, eljárásunkat jellemzi. Oly korban, a mely éppen nem hódol a tekintélyeknek, az egyház és a tan tekintélyével akarunk imponálni s nyakig úszunk az institutionalismusban és intellectualismusban, éppen az egyháznak, mint institutióknak és a tannak,

*) V. ö. Voigt seminariumi igazgató cikkét a vallásoktatásról a Beyschlag-féle „Deutsch Ev. Blätter“ 22. évf. 8. fzf. zetben. Ugyanezt magyar fordításban szerzőtől a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ 1898. 18-ik számában.

mint intellektuális ismeretanyaguk hangsúlyozása által. „Positívek” vagyunk szörnyűségesen.

Hát hiszen én nem bánom, sőt magam is kívánom, hogy vallásoktatásunk pozitív alapokon nyugodjék. De egyháznál, tannál tudok én egy még sokkal biztosabb positivumot, s ez azon egyetlen fundamentum, a melyen kívül senki mást nem vethet, a Jézus Krisztus. Ha tehát pozitívek akarunk lenni, hát legyünk igazán azokká. Ne állítsuk előtérbe az egyházat és a tant, hanem az Istenországát s Istennek amaz élő örök Igéjét s ne legyen a mi vallásoktatásunk végső célja, mint ezt az egyetemes javaslat is mondja, „egyháztagok” nevelése s bennök a „prot. szellemtől áthatott érzület fejlesztése” (1. 19. l.): hanem célja legyen az, hogy az Istenországa számára neveljen polgárokat, a kiknek nem a tant tudni, de azt kell érezniök, hogy nem ők élnek többé, hanem él bennök a Krisztus. Keresztényen szabadságra, fiúságra kell őket nevelni az Istennek Igéje szerint és nem szolgaságra az egyház és tan tekintélyének nyüge alatt, vagy mondjuk ki nyíltan, a közvetítő papi hivatal nimbusza érdekében. Római oldalról e tekintély systéma bámulatatos tökélyre van emelve s kifejlesztve. De nem látjuk-e éppen a róm. kath. államok elnyomott népének lelkében a vulkán forrongását, mely már-már erős kitöréssel fenyeget s a mely ha kitört, rettenetes lesz a pusztítás, a melyet hatáskörén belől elkövetni fog? És viszont nem halljuk-e még ma is tisztán csendülni felénk Luthernek hatalmas szózatát, mely a ker. ember szabadságát hangsúlyozza, a kivel szemben nincs pápa, nincs császár, nincs egyház, nincs zsinat, egyáltalán nincs tekintély, mert absolut autonom úr ő, királyi pap és papi király ő, a Krisztussal való hitbeli egységében?

És honnan merítsük e hitet, e szabadságot, hogyan juthatunk el a Krisztushoz? Kétségen kívül az Isten Igéjéből, entek a lelkekbe való ültetése által. Hiszen igaz, az egyetemes javaslat is erre a forrásra utal, dicsérendő következetességgel hangsúlyozva mindenütt, hogy tanításunk bibliai alapon induljon s folyjon mindvégig. Ámde ha a tananyag beosztását nézzük, ugyan különös tapasztalatokat szerzünk. Mindjárt az első tapasztalatunk, hogy az ó-szövetség az egész vonalon egy magaslaton áll, sőt terjedelménél fogva még túlsúlyban is van az újjal szemben. Én megvallom, e tényt megérteni képes nem vagyok.

Hiszen, ha nem a keresztyén, de az izraelita vallásban, nem a Krisztusban, de Mózesben és a prófétákban akarnók növendékeinket oktatni, hát akkor rendén volna a dolog. De én úgy gondolom, hogy a mi célunk a Krisztusban van számunkra örök időkre megjelölve. S a helyett, hogy egyenesen erre a célra törnénk, vargabetűt csinálunk. Gyermekeinket mielőtt keresztyénekké nevelnők, előbb még — zsidókká tesszük. Csak éppen hogy körül nem metéljük. Akárcsak az apostoli korbéli zsidóskodó atyafiak, a kik megkivánták, hogy a pogány, a ki keresztyénné akar lenni, váljék előbb zsidóvá. Valóban sokra haladtunk — 2000 év óta! A hegyi beszéd és parabolák élő, személyes Jézus Krisztusából, a keresztyén élet és erkölcsiség isteni életrevalóságából csináltunk egy dogmatikai papiros Krisztust; ebből folyólag aztán, a helyett, hogy Vele, Benne a hit és szeretet által egyek lennénk, a róla szóló tan miatt egymást sanda szemmel nézzük, gyűlölködünk átkozódunk egymásra; s e tant aztán első sorban is az ó-szövetségből igyekszünk s első sorban igazolni. Az ó-szövetséggel, a melyet Jézus már két ezred éve, hogy eltörölt, mert betöltött! S valóban vajmi lélekemelő látvány, a midőn a keresztyén gyermeket, a kit a hit és szeretet autonómiájára kellene nevelnünk, visszavezetjük a törvény autonómiájára, hadd épüljön ezen fel a keresztyén világnézete és erkölcsisége! Nevetségre méltó dolog volna, valóban, ha nem volna oly mélységesen szomorú és szánalmas!

(Folyt. köv.)

STROMP LÁSZLÓ.

Fegyelmi szabályok az ág. hitv. ev. kerületi egyházban.

(A dunántúli kerületben tárgyalás alatt levő javaslat.)

1. §. A fegyelem az ev. ker. egyház életében azon intézkedések és eljárások foglalatja, melyekkel az egyház a maga hiveit Isten országának igaz polgáraivá óhajtja nevelni s különösen a bűn önző hatalmának befolyása ellenében arra törekszik, hogy hivei tiszta ker. vallásos erkölcsi életet éljenek és igaz keresztyénségükről az ev. egyházhoz s annak intézményeihez való hű ragaszkodása által is bizonyosságot tegyenek.

2. §. Az egyházi fegyelemnek e fogalmában foglalt célra vonatkozólag a fegyelem eszközei kétfélek, ú. m. pozitív és negatív természetűek. A pozitív eszközök közvetlenül (direkte,) — a negatív

tív természetűek közvetített úton (indirekte) szolgálják a fegyelem fogalmában kifejezett célt.

3. §. A fegyelem pozitív eszközei között főfontosságú az ev. ker. egyházas életre való szoktatás a ker. családban, az iskolában s az egyházi társas életben, kivált a felvilágosító oktatás által kísért jó példa segítségével, melyet a szülők, a tanító, a lelkész, a presbyterek — s általában az egyháznak összes nagykorú, lelkes hívei nyújtanak.

A fegyelem ez irányban való tudatos és rendszeres kezelésének gondoljai, — a felelősséggel együtt, — majd teljesen a lelkész vállaira nehezednek. Ő van hivatva a nevelői eljárásban nevezetesen a hívek irányzására, a mely hivatásának viszont csak a gondos belmissiói működés útján tehet eleget. A lelkész ismerje híveit; — tudja, kik a jó templomba járók, úrvacsorával élők, adakozók; — avagy kik nem teljesítik egyházi, vallási és erkölcsi kötelességüket. Mind erről s általában a gyülekezet vallásos-erkölcsi és egyházas életének minden nyilvánulásáról vezessen a lelkész pontos statisztikát. (Milyen az istenitiszteleet — s az úrvacsora látogatása, — jótékony-ság (aranykönyv.) — hány család nem szokott templomba járni, — hányan s kik nem éltek az úrvacsorával, — hányan s kik nem kívánták házasságkötéskor az egyház áldását, gyermekeik megkeresztelését, — hányan s kik ígérték el gyermekeiket más felekezetnek.) — E statisztika eredménye összegezett fő adatokban (nevek nélkül) a presbyteriumnak történt előleges bemutatás után az ó-év-esti, vagy az új-év napi istenitiszteleet alkalmával a szószekről kihirdetendő megfelelő tanulság levonása és intő, buzdító szavak kíséretében.

4. §. A fegyelemnek negatív (indirekt) eszközei a fegyelmi büntetések. Ezek alkalmazásának szüksége akkor áll be, ha egyes hívek a fegyelem fogalmában kifejezett céllal, tehát egyúttal saját ev. ker. kötelességeikkel ellenkezésbe jutottak: ha erkölcstelen életet élnek, ha egyházukhoz hűtlenekké lettek s annak intézményeit nem tisztelik. Ily esetekben a tévelygők megintését célzó fegyelmi büntetések fokozatos rendben a következők:

a) Intés négy szem között a lelkész által, — az ev. ker. kötelességekre emlékeztető, szívre ható szavak kíséretében.

b) Intés a lelkész által hasonló szellemben, valamely buzgó s a vétkes által is tisztelt tekintélyes egyháztagnak, — kivált a gyülekezeti felügyelőnek jelenlétében.

c) Dorgáló intés a presbyterium előtt a gyülekezeti elnökség által.

d) Ha a presbyterium elé idézett vétkes a megjelenést mulasztaná, — vagy, ha megjelenék ugyan, de a presbyterium intésére sem ja-

vulna: úgy a presbyterium egyrészt jelentést tesz az úgyról a gyülekezeti közgyűlésnek, mely az illető vétkes nevét rosszalása kíséretében jegyzőkönyvébe foglalja; — másrészt ugyancsak a presbyterium határozatára az ily megátalkodott tévelygő a fentebb (3. §.) említett évi statisztika közlése alkalmával a gyülekezet előtt névszerint megnevezendő, bűnének és annak megemlítésével, hogy rajta a megelőző fegyelmi büntetések nem fogtak.

* * *
Indokolás.

A fegyelem gyakorlása az ev. ker. egyháznak kétségbevonhatatlan joga. E jog az evang. ker. egyházat megilleti egyrészt, mint természeti, — másrészt, mint pozitív történeti jog.

A fegyelem gyakorlása, mint természeti jog az evang. ker. egyháznak azon jellemében gyökerezik, hogy az evang. ker. egyház Isten országának megvalósítására, tehát a legmagasabb szellemi, erkölcsi célra törekvő, és tagjait e magas célra nevelő testület. A szellemi, erkölcsi nevelésnek pedig a fegyelem egyik állandó eszköze.

A fegyelmi jognak, mint pozitív jognak alapját egyrészt Jézusnak a szentírásban foglalt kijelentése képezi, a mint azt Máté XVIII. 15—17-ben olvassuk, — másrészt pedig a ker. egyháznak joggyakorlata, a mint annak példáit már az apostoli kor gyülekezeteinek életében megtaláljuk. (Csel V., I. Kor. V. 14, II. Thess. III. 6. 14, I. Tim. 20., Titus III. 10.) Az egyház történetéből ismerjük, hogy voltak idők, mikor az egyház e jogát tulságos szigorú módon is gyakorolta. Igaz, hogy a fegyelmi jog gyakorlása újabb időben, kivált magyarhoni prot. egyházunk életében nem található, a minek oka, legalább részben, talán abban is keresendő, hogy e jog szabályozva nem volt. De ha a jog gyakorlása, bármely hosszú időn át szünetelt is, azért nem évelt el, nem kivált azért, mert e jognak, mint az egyház természetében gyökerező erkölcsi jognak, mindig megfelel a kötelesség napjainkban, magyarhoni evang. ker. egyházunk legújabb viszonyai között, a fegyelmi jog gyakorlásában éppen a kötelesség nyomul előre, s ez szólítja fel egyházunkat, hogy fegyelmi jogát élő jog szerint kezébe vegye és kötelesség szerint gyakorolja. Ha egyházunk a kötelesség hívó szavát nem hallaná meg, úgy a kötelesség elmulasztása méltán vonná maga után a jog elvesztését.

Az egyházi fegyelemnek az egyház és a hívek igazi érdekét szolgáló s előmozdító eredménye sok, különféle feltételtől függ. E feltételek részint lényegesek, a fegyelem fogalmában gyökerezők: ennél fogva általánosak és állandók, — részint esetlegesek, lehet mondani egyéni természetűek: ennél fogva változók. Fő mindenesetre a lényeges tulajdonságok megállapítása; az esetlegesek, minők p.

ő: a korszellem, a helyi viszonyok, avagy az egyéniség figyelembe vétele, inkább az alkalmazásban érvényesülnek.

A fentebbi fegyelmi szabályok a fegyelem lényegéből folyó, egyetemes érvényű meghatározásokat akarják összefoglalni, melyeknek alkalmazásában a szeretet lelke által vezérelt ker. bölcsesség szolgál vezérül, mely az alkalmazásba be tudja vinni az üdvös változatosságot és megment a gépiesség betűjének élő erejétől. Mivel a fentebbi fegyelmi szabályokat a fegyelem fogalmára alapítottuk, azért a teljesség kedvéért, szükséges volt azokba a pozitív meghatározásokat is belefoglalni, melyeknek oktató és utasító hangját ugyanazért a fegyelem kezelői bizonyára nem is találják magukra nézve sértőnek. A kötelességnek határozott alakban való kifejezése különben is csak üdvös hatású lehet.

A fegyelem negatív eszközeinek, vagyis a fegyelmi büntetéseknek meghatározásában eltérők lehetnek a vélemények. Ha azonban a fentebbi szabályokban megtartott határon túllépve, a fegyelmi eszközök megvonásáig és az egyháztól való formális kirekesztésig akarnának elmenni, — úgy ez a lépés, a protestáns egyház álláspontján, nemcsak az időszerűség és czélszerűség, hanem a jogosság szempontjából is a legkomolyabban megfontolandó volna. Egyébként pedig az idevágó büntetési fokozatok megállapításában az az elv szolgált alapul, hogy a prot. egyházban az egész erkölcsi nevelésnek s így a fegyelemnek is legfőbb eszköze az ige.

Utalványozási eljárás

az 1898. évi XIV. t.-cz. alapján járó jövedelemkiegészítési összegekre vonatkozólag.

1. A jövedelemkiegészítési összegek az egyházi főhatóságok kezeli fognak kiutalványoztatni és pedig az ág. hitv. ev. és az ev. ref. az egyes egyházkerület, az unitáriusoknál az egyház, a gör. kel. szerb és a románoknál az egyes egyházmegye összes lelkészei számára egy összegben az illető főhatóság székhelyein levő m. kir. adóhivatalnál.

2. Az illető m. kir. adóhivatal az ág. hitv. ev. és az ev. ref. egyházkerületek, valamint az unitárius egyház részére utalványozott összegeket a püspök és világi felügyelője, illetőleg a püspök és főgondnoka együttes aláírásával ellátott, a gör. kel. szerb és gör. kel. román egyházmegyék részére utalványozott összegeket a püspök és az egyházmegye pénztárnoka és ellenőre együttes aláírásával ellátott bélyegtelen hivatalos nyugták ellenében fogja számadás kötelezettsége mellett kifizetni.

3. Az utalványozás előleges félévi részletek-

ben és pedig január és július hó folyamán fog megtörténni.

4. Az utalványozással egyidejűleg a) a lelkészség székhelyét, b) az igényjogosult lelkészek nevét, c) a lelkészt megillető kiegészítési összeget feltüntető jegyzék fog a pénz felvételére jogosult egyházi főhatóságnak megküldetni.

5. Az egyházi főhatóság az egyes lelkészeknek a jegyzékben feltüntetett összegeket a lelkész által kiállítandó és szabályszerűen bélyegelt nyugta ellenében fizeti ki.

6. A lelkész által kiállítandó nyugta szövegében kifejezésre juttatandó azon körülmény, hogy a felvett összeg az 1898. évi XIV. t.-cz. értelmében járó jövedelemkiegészítésre szolgál.

7. A jövedelemkiegészítési összeg a lelkészeket csak azon naptól kezdve, melyen állomáshelyüket elfoglalták, azon napig illeti meg, melyen állomásukról eltávoztak. A lelkész elhalálozása esetében azonban a részére még életében kifizetett jövedelemkiegészítési összeg a lelkész özvegyétől, illetőleg kiskorú gyermekeitől vissza nem fog követeltetni.

8. Az egyházi főhatóság részére megküldendő jegyzékben számjelzett összeg a lelkész részére teljes összegben fizetendő ki.

9. Megengedem azonban, hogy az országos gyámintézeti, az egyházkerületi gyámintézeti, az egyházmegyei gyámintézeti járulékot, valamint a görög keleti román egyházban a püspöki sidoxiát és esperesi bért az egyházi főhatóságok visszatartsák, illetőleg közvetlenül juttassák rendeltetési helyükre, de csakis azon összegben, a melyet ily czimeken megállapítottam, megjegyezvén azt is, hogy a jövedelemkiegészítési összegek kifizetésekor az említett járulékok összegekről csak az illető utalványozási félévre esedékes részletösszegek tarthatók vissza.

10. A lelkészek részére kifizetett összegekről szóló nyugták az egyházi főhatóság szabályszerű számadás kíséretében egyszerre és legkésőbb a megtörtént utalványozást követő három hó alatt lesznek hozzám felterjesztendők.

11. Az 1900 évi december hó 20 án 95722/1900. szám alatt kelt külön intézkedés hatálya érintetlen marad.

12. Mig az izraelita vallásnak az államhoz való viszonya véglegesen szabályozva nem lesz, addig ezen vallásfelekezet rabbijai részére megállapított jövedelemkiegészítési összegeket az illetékes magy. kir. adóhivatal fogja az illető rabbinak szabályszerűen bélyegzett és a járási főszolgabíró által láttamozott nyugtája ellenében kifizetni.

Kelt Budapesten, 1901. évi május hó 25 én.

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER.

BELFÖLD.

A győri ev. egyházmegye lelkészi egylete f. hó 6 án tartotta meg rendes évi értekezletét. Tétben Horváth Sámuel esperes elnökletével. Már maga azon körülmény kellemesen hatott mindannyiunkra, hogy nagykiterjedésű egyházmegyénk lelkészei, — egy segédlelkésznek, kit hivatalos dolga és egy lelkésztársnak kivételével, kit betegsége gátolt a megjelenésben: mindannyian — 16 — együtt voltunk a kora reggeli órákban gyűlésünk színhelyén a tétbi lelkésztárs és esperes vendégszerető házában. Itt közölünk kiki előzetesen végezvén és rendezvén dolgát a pénz és könyvtárossal, 8 $\frac{1}{2}$ órákor elnök urunk szívélyes baráti szavakkal üdvözölve az egyleti tagokat, megnyitotta értekezletünket. Mielőtt azonban nagybecsült és szeretett elnökünk a sok és fontos dolgokat és kérdéseket tartalmazó tárgysorozat tárgyalására hívta volna fel figyelmünket, a kegyeletnek adójával áldozott egyházmegyénk egyik, már évekkel ezelőtt 51 évi lelkészkedés után nyugalmomba vonult és folyó évi február hóban Budapesten elhunyt lelkésze Szigethy Dániel, volt új-malomsoki lelkész emlékének! Mélyen átértzett, szívből fakadt és szívhez szóló szavaira azzal válaszolt értekezletünk, miszerint, most már végleg az Urnak nyugalmába tért lelkésztársunk emlékét — lévén az igaznak emlékezete áldott — jegyzőkönyvében megörökítette. Elnök urunknak pedig szép elparentáló szavaiért és azért, hogy boldogult egykori lelkésztársunk elköltözése alkalmával annak családjánál a győri ev. egyházmegye lelkészi karának nevében is őszinte részvételének sietett kifejezést adni, köszönetet mondva, — áttért értekezletünk a kitűzött értekezleti kérdések tárgyalására.

Hosszas és beható vitát keltett a tárgysorozat első pontja, melynek tárgya a dunántúli lelkészi értekezlet 1900. évi jegyzőkönyvének 10. pontja alapján készült, Bancsó Antal soproni theol. tanár által szerkesztett „Fegyelmi szabályok” volt. Az értekezlet az ilyen fegyelmi szabályzatnak törvény erejére való emelését és életbe léptetését, az elkészült szabályzatot egynémely bővítéssel látva el, annak leendő alkalmazásánál pedig a cura pastoralis szem előtt tartását ajánlva, a munkálatot a további egyházkerületi, majd egyetemes lelkészegyletek ez érdemben leendő munkálkodásában a tárgyalás alapjául elfogadta.

Ugyancsak ezzel kapcsolatban folytatólag felvétellett a múlt évi kerületi lelkészi értekezlet jegyzőkönyvének 7-ik pontja, mely a somogygyői lelkészi egyletnek azon kérdését szállítja le megbeszélés és véleménynyilvánítás végett az egyházmegyei lelkészi értekezletekhez és tanítói értekezletekhez: „résztint költségkimelés, résztint a testvéri együttérzés szempontjából nem volna-e

helyes intézkedés, kimondani azt, hogy az esperességi, lelkészi és tanítói értekezletek egy és ugyanazon napon, egy és ugyanazon gyülekezet kebelében tartassanak és a külön helyiségben tartandó értekezleteket megelőzőleg a lelkészek és tanítók együttesen járuljanak az Ur asztalához?” A kérdés első felének megoldását, hogy egy napon és egy helyen tartassanak a lelkészi és tanítói értekezletek, csak az nehezíti, hogy a tanítói értekezlet egyik elnöke ez idő szerint lelkész lévén vagy egyik vagy másik ülés tárgyalásában ő részt nem vehet: ezért minden vita nélkül életbe léptethetőnek tartja az egy helyen és egy napon való értekezlet tartást. A kérdés második része az együtt való gyónás és úrvacsorával való élés azonban hosszas komoly vitát támasztott, a mely vitában a felszólalók hangsúlyozták azt, miszerint a lelkészeknek az úrvacsorával külön testületileg való élését kényszer teremtette és nem talán a nem lelkészi hivatal viselőktől való kaszt létesítésére való törekvés. Ugyanis a lelkész önönmagának ki nem oszthatván az úrvacsoráját, hogy e lelki táplálékban mégis részesülhessen legközelebbi lelkésztársát kereste fel, akik azután egymásnak kölcsönösen kiszolgáltatták azt. Így fejlődött ki azután idő folytán a mai gyakorlat, hogy egy-egy esperesség lelkészei, a szerint, a mint a helyi viszonyok engedik, egy helyen, vagy pedig körökre osztva, több körben együttesen élnek ugyanazon időben úrvacsorával. A dolog természetéből kifolyólag a lelkésznek saját hiveivel együtt kellene élni az úrvacsorával, a mint ezt olyan egyházakban, hol több lelkész van — Győrben ma is ez a gyakorlat — tényleg cselekszik is. Ha pedig a lelkésznek is a hivel együtt kellene élni az úrvacsorával: — a tanítóknak — miután náluk a lelkészekéhez hasonló eset nem forog fenn — vallásosságukról, egyháziasságukról tanuskodó szép bizonyítványul szolgál, a hivel pedig példájokkal építik, ha a gyülekezetben ünnepélyesen kiszolgáltattott úrvacsorában a hivel együtt vesznek részt. Mégis — kimondja az értekezlet — nehogy a lelkészi kart e tekintetben a separatismus vádjá érhesse, az évi három ú. n. Cantor nap közül egyet, az eddigi gyakorlattól eltérőleg, lelkészi és tanítói értekezlettel egybekötve és a tanítói karral együttesen ünnepel meg úrvacsorával.

Kimagasló része volt értekezletünknek a tárgysorozat 33-ik p. a. megjelölt 8 kérdő pontra adott felelete az egylet tagjainak, mely kérdő pontokat püspök urunk ajánlott a kerületi összes lelkészi értekezleteknek. E 8 pont tárgya szerint két csoportot alkot. Egyik csoport magában foglal három pontot, melyek tisztán a tudományos búvárkodásnak a tárgyai; ezek: 1. „Mit hozott a keresztyén vallás drága adománykép: az egyénnek, családnak, társadalomnak?” Tárgyalták Ma-

dár Mátyás felpéczi és Hörényi Lajos gy.-szemerei lelkészek; 2. „Kiket és mire kötelez az újszövetségben I. Pét. II. r. 5. 9. versben kimondott egyetemes papság?” Targyalta Horváth Sámuel esperes elnök; 3. „Mi által gyakorolt kiváló befolyást a protestantizmus az erkölcsileg helyes irányban fejlődésnek, az értelmi haladásnak biztosítására?” Targyalta Pálmay Lajos réti-lelkész.

A másik csoport tartalmaz 5 kérdést, amelyek a tudományos búvárkodás mellett, a gyakorlati életre és szükségre való tekintet komoly megfigyelésével voltak tárgyalandók. E kérdések: „Mi teszi fontos, elodázhatlan feladattá a gondoskodást tanuló pályájokat az elemi iskolák osztályain túl is folytatni akaró leánynövendékeinknek ev. vallásos szellemben s a lehetőleg egyházunk e célra emelt intézeteiben neveléséről?” Előadó Horváth Sámuel esperes-elnök; „Gyülekezeti nőegyletek, ifjúsági egyletek, egyházi énekkarok alakításának, munkásságának jelentősége az egyházaság emelésénél a hívek körében.” Előadó Kováts István új-malomsoki lelkész. „Mi kötelez bennünket a külmissió áldozatkész pártolására?” Előadó Révész Sándor bezi-lelkész. „Óhajtanó-e az egyházi törvényhozó testületnek — a zsinatnak — a közel jövőben összehívása? Ha összehivatnék, mely kérdések tárgyalását s megoldását várná ev. egyházunk érdeke első sorban?” Előadó Berta Dávid lébenyi lelkész. „Indokolt volna-e oly intézkedés, hogy ev. templomaink a szokott istentiszteleteken kívül is bizonyos órákban nyitva legyenek, a nyilvános istentiszteleteken elfoglaltságuk miatt meg nem jelenhetett, de az áhitat adóját mégis a templomban bemutatni óhajtó hívek számára?” Előadó Horváth Sámuel elnök és Fadgyas János n.-baráti lelkész. Míg a tisztán tudományos búvárkodást igénylő kérdések megfajított előadásukkal igazi lelki gyönyörűséget szereztek mindannyiunknak, addig a jobban a gyakorlati életre szóló kérdések előadói a szegyet mindegyik a fején találta, a mit az egyleti tagok az által tüntettek ki, hogy az előadóknak a kérdésre adott feltételeit helyeslésök kifejezésével kivétel nélkül magukévá tették.

Majd a tárgysorozat 4-ik p. a. felvett: „Belmissiónak egyletileg való szervezéséről” tartott szabad előadása az esperesnek és Takács Gyula kapi-lelkésznek, kötötte le a figyelmet. E tárgyra vonatkozólag hosszas eszmecsere után azon álláspontot foglalta el egyletünk, miszerint, e kérdés tulajdonképpen a lelkészi gondoskodás egyik része lévén, ezt a cura pastoralist gyakorolnunk pedig az egyetemes papság elvéből kifolyólag nemcsak a lelkészeknek, de minden protestáns embernek a saját körében kötelessége: a belmissiónak egyletileg szervezését annál kevésbé látja szükségesnek, miután falusi népünk jelleme

a sokféle egyletet nem tűri; pedig a belmissiói egyleten kívül már is több vagy kevesebb egylet van a legtöbb egyházközségben. Kiválóan fontos tárgya volt értekezletünknek „az egyházi énektár próbafüzete”-nek bírálata. Bár az idő a delet már rég túlhaladta, mikor e kérdés napirendre került Kováts Mihály n.-móriczuidai lelkésztárs előadásában, hogy a figyelem és buzgóság még sem lankadt, arról beszél az értekezlet azon intézkedése, melyet ezen vallásos buzgóságunk emelésére az ige hirdetésével legalább is egyenlő fontossággal bíró tárgyat, továbbra is szőnyegen hagyta egyletünk, és a próbafüzetet ének csoportonként 7 lelkésztársnak osztva ki, hogy azok a legközelebbi a legcsekélyebb részletekre kiterjeszkedő tanulmányt készítsenek a műről. A szokásos folyó ügyek elintézésével ezután véget ért volna gyűlésünk, ha Hörényi Lajos lelkésztárs a lelkész fiak segítő-egylete ügyében indítvánnyal nem készül fellépni. De indítványával alig jutott a készítésnél tovább, mert egyletünk egész lelkesüléssel kimondotta, miszerint a győri ev. egyházmegye lelkészegylete, a lelkész fiak segítő-egyletének 200 korona alapítvánnyal alapító tagja lesz, utasítván pénztárosát, hogy ezen határozatot ügyvivő lelkésznek olyképpen hozza tudomására, hogy 100 koronát azonnal küldjön be e célra ügyvivő kezéhez.

Ilyen, a kezdethez, mely a kegyelet adóját róta le, méltó befejezést nyert ülésünk délután 2 órakor. Ülés után kedélyes közebédre gyűltünk egybe, melyen természetesen — hisz ez már a magyar ember szokása — nem hiányoztak a felköszöntők, éltetve, tréfásan csipkedve úgy jelenvalókat, mint távollevőket. Mikor pedig a nap alkonyra tért, a 4—5 órányi távolságról érkezettek asztalt bontottak és szívélyes baráti búcsúzás után a lelkésztársak haza utaztak.

Berta Dávid lelkész.

A somlyóvidéki lelkész-egylet Gyurátz Ferencz püspök elnöklete alatt május hó 22-én tartotta meg tavaszi rendes lelkészi értekezletét. A gyűlést Gyurátz püspök nyitotta meg remek, szívet-lelket megragadó s lelkesítő beszédével. Egyházunk bajaira is utalva a szabadság szeretete iránti érzék eltompulásával együtt a mai egyháziatlanság egyik főokát a nőnevelés teljes elhanyagolásában találja. Protestáns egyházunk a férfinévelés terén megette a maga kötelességét, de a nőnevelést a népiskolákra, a családokra s a kath. zárdákra bizta. Attól a zárdától pedig prot. szellemben való buzgó, egyházas nevelést nem várhatunk. Nevelt ez a zárda vallásos nőket, de ez egyházunknak nem vált hasznára. Mert a midőn ez a zárda a maga szigorú kath. egyházas nevelésével uralja a női kedély világot a legfelső köröktől a legalsóig, ugyanakkor az a nő, ki a család érzelmi világában a maga lelkü-

letével vezérlő, a férfit is egyháza iránti buzgó ragaszkodásra ösztönözik s egyházáért harozra készíti ma inkább, mint valaha s ez ha nincs is ok, keres, hogy egyházáért buzoghasson. Ezért egyházunk legközelebbi feladata a nőnevelés terén történi hiányokat pótolni s visszahódítani ez elveszett világot: a női kedély világot, hogy így a családok körében feleledjen a régi egyháziasság, az élet mezején az élő hitnek lobogása.

A mély benyomást tett beszéd elhangzása után a munkák felolvasására került a sor. Borbély dabronyi lelkész, Kalmár Pál kértai lelkésznek a múlt őszi gyűlésen felolvasott „Belmissió gyakorlása ev. gyülekezeteinkben“ című munkájáról olvasta fel tartalmas bírálatát. Szalay László nagy-szőlői lelkész a külmissió fontosságáról olvasott fel egy a kérdés fontosságát és a külmissió felkarolásának időszerű voltát feltüntető s a figyelmet mind végig lekötő tanulságos értekezést. A püspöki hivatal által a lelkész-egyletekhez tárgyalás és hozzászólás végett leküldött kérdéspontok felett írásbelileg értekeztek Szily Lénárd gergelyi és Kiss Lajos alásónyi lelkészek. Kiss Lajos azt a kérdést tárgyalta: Óhajtandó volna-e az egyházi törvényhozó testületnek: a zsinatnak a közel jövőben összehívása? Ha összehívhatnék, mely kérdések tárgyalását s megoldását várná ev. egyházunk érdeke első sorban? Nézete szerint a zsinat összehívandó volna a reformátusok zsinatával egy időben, tehát már 1902-ben. A megoldandó kérdések közé tartoznának egyes ünnepnapok nevezetesen Vízkereszt és István király napjának a mikénti megünneplése. Az istenitiszteletekben a teljes egyöntetűség behozása. Új agenda és énekeskönyv kiadása s megállapítása, melyek minden gyülekezetben a tartalmat tekintve legyenek az egész országban egyformák. Az egyházi adózás is zsinatilag rendeztessék. A lelkészválasztást is szabályozza a zsinat, — nyújtsa előnyt a tehetségnek — stb. A kérdések felett élénk eszmecsere fejlődött. Szily Lénárd röviden, de alapos logikával s élénkséggel fejtegette felolvasásában ezen kérdéseket: Mit hozott a keresztény vallás drága adománykép az egyénnek, a családnak s a társadalmaknak: továbbá: kiket és mire kötelez az új szövetségben I. Péter 2. r. 5. 9. vers kimondott egyetemes papság elve. Végül Mohácsy Lajos püspöki titkár olvasta fel alapos philotopaisi készütségre valló s tudományos szakszerű értekezését dr. Pauer Imre: „Az etnikai determinismus“ című művéről.

A munkák felolvasása után az értekezők egyes aktuális kérdések felett nyilvánította véleményét. Többek között a Pozsonyban 1900. szeptember 19-én tartott belmissiói értekezők által bizottságilag kidolgoztatott s a lelkész-egyletekhez vélemény nyilvánítás végett megküldött „Magyar evangéliomi belmissiói egyletek alapszabály ter-

vezete“ s tárgyalásánál kimondotta, hogy az egylet e kérdés behatóbb tárgyalását a június hó 11-én tartandó egyházmegyei lelkész-értekezőn óhajtja tárgyalatni e téren egyelőre a szabad belmissiói munkásságot tartja ev. ifjúsági egyletek, nőegyletek, vagy más vallás-erköletesi irányú egyletek által gyakorlandónak.

A dunántúli lelkész-egylet által szintén bizottságilag elkészített s a dunántúli egyházkerületben életbe léptetendő fegyelmi szabályokat ismertetés és bírálat végett kiadta Szily Lénárd lelkész-egyleti jegyzőnek, ki ide vonatkozó észrevételeit és véleményes javaslatát a legközelebbi egyházmegyei lelkész-értekezőn fogja előterjeszteni.

Több, az egylet beléletére vonatkozó ügynek elintézése után a gyűlést Gyurátz püspök, lelkész-egyleti elnök buzgó imája zárta be

Örömmel jelenthetjük, hogy a lelkészek tanuló fiait segélyező egyesület iránt országsszerte élénk érdeklődés mutatkozik, s tagokul számszerűen jelentkeznek; e lapok szerkesztőjéhez intézett leveleiben dr. Zsilinszky Mihály felügyelő is így nyilatkozott: „a lelkészfiak otthona érdekében kifejlő mozgalom előmenetelét örömmel szemlélem, magam is hozzá kívánok járulni a siker előmozdításához s az alapító tagok sorába kérem magamat fölvetetni.“

A delegáció gyűlésén érdekes eszmecsere folyt; várjuk az eredményét.

Műnnich Aurél előadó hivatkozva a katonai lelkészekre vonatkozólag, a múlt évi delegáció hadügyi albizottságában tett hadügyminiszteri ígéretre, megjegyzi, hogy a szóban forgó összeg kezdetét jelenti a katonai vallásoktatás reformjának. Ugy tudja, hogy azt tervezik, hogy a vallástanárok más tantárgyat is tanítsanak pl. a természetrajzot. Kérdezi a hadügyminisztert, hogy a protestánsok és görög keletiek is kellő vallásoktatásban részesüljenek. Szóló ugyan informálva, hogy csakis a római katolikus lelkészek fognak állandóan alkalmaztatni, kérdezi tehát, megfelelő-e ez a valóságnak?

Pulszky Ágost felhívja a hadügyminiszter figyelmét a Magyarországon e tekintetben felmerült számos panaszra. Különösen felhozzák, hogy a tavaly kimutatott számok nem felelnek meg a valóságnak, mert nem 64, hanem összesen 163 katolikus katonai lelkész van. E szám mellett eddig a protestáns és görög keletiek számaránya roppant nagy anomáliát tüntet fel. Kérdezi, vannak-e kellő tekintettel arra, hogy a protestáns katonai lelkészek is kellő számmal léptessenek elő? Felemlíti, hogy nagy megnyugvást szül az a nagy haladás, hogy a más felekezetű lelkészek immár nem az apostoli tábori vikárius,

henem közvetlenül a hadügyminiszter alá vannak rendelve. Azonban e mellett még mindig aggasztó a protestáns katonai lelkészek sanyarú helyzete. Kéri, hogy a protestáns és a görög keleti lelkészek állása a római katolikusokéval teljesen parifikáltassék. Nincsen kifogása az ellen, hogy a vallástantanárok más tárgyakat is tanítsanak, de ezek közé a történet ne tartozzék. Nagy súlyt helyez arra, hogy a hadapród-iskolákban protestáns lelkészek is állandó alkalmazást nyerjenek.

Ugron Gábor: Hogy a protestáns lelkészek ne legyenek alárendelve a katolikus püspököknek, az helyes. Az is helyes, hogy kellő számmal alkalmazzanak protestáns lelkészeket, de egyoldalú katolikus vagy protestáns szempontokból intézkedéseket tenni, nem tartaná helyesnek.

Hieronymi Károly azt hiszi, hogy semmi nehézség sem foroghat fenn az iránt, hogy a vallásoktatás a népesség felekezeti eloszlásának megfelelően történjék. Nem szeretné azonban, ha félreértések támadnának abból, ha katolikus lelkészeket használnak fel más tantárgyak tanítására is.

Gajári Ödön szintén osztozik ebben az aggodalomban és különösen megkívánja, hogy a történelmet lelkészek semmi körülmények közt se taníthassák.

Pulszky Ágost a vallásoktatás és a fegyelem érdekében fontosnak tartaná, hogy a katonai lelkészatanárok ne lehessenek szerzetesek, hanem csak világi lelkészek.

Szilágyi Dezső elnök: A vita bezárása után megjegyzi, hogy azok az óhajtások, a melyek e téren megnyilvánultak, teljesen megfelelő törvényeinknek és a Magyarországon uralkodó elveknek. Nagy súlyt kell helyezni arra, hogy, ha már költségkimélys szempontjából szükséges, hogy a katonai lelkészek a vallásitanítás mellett más tárgyakat is tanítsanak, ezek a tárgyak olyanok legyenek, a melyekben az egyházi felfogások különbözősége a tanításra befolyással nem lehet. Szóló a felmerült kívánalmakat és sürgetéseket nem úgy fogta föl, mintha itt a felekezeti kérdést akarnák a hadseregbe bevinni, a mit szóló is a leghatározottabban helytelenítene; itt csak arról van szó, hogy a bevett egyházakhoz tartozó katonaság aránylagos lelkigondozásban részesüljön és hogy az összes bevett egyházakhoz tartozó lelkészek beosztása a különböző fizetési fokozatokban is aránylagosan történjék. Ily értelemben maga is csatlakozik az albizottságban megnyilvánult felfogásokhoz és a kérdésre a hadügyminiszter figyelmét a maga részéről is felhívja.

Krieghammer Ödön báró hadügyminiszter a hozzá intézett kérdésre válaszolja, hogy a katonai nevelő intézeteknél alkalmazott katonai lelkészek a vallásoktatáson kívül kimutatott képesi-

tésük szerint vagy természetrajzot, vagy valamelyik nyelvet kötelesek tanítani. Ez azzal az előnyvel jár, hogy azokat a tanárokat állandósíthatják, a mi katonai tiszt tanároknál nem mindig lehetséges.

A diós-győri evang. egyház templom, lelkészlak. iskola építésére adakoztak a testvéregyházak. A tiszai kerületben: Saját (hegyaljai) esperességükből: Sajó-Arnót 25, Csanáros 150 frt, Hernád-Vécse 70 kr., Stooz 8 frt (35 frt 20 kr.) Árvai esperességéből: Lestine 5, Nagyfaú 1 frt (6 frt.) Brassói esperességéből: Fűrészmező 50 kr., Krizba 1 frt, Tatrang 50 kr. (2 frt.) Gömöri esperesség: Dobsina 10, Nagy-Szlabos 1 frt, Ochtina 85 kr., Süvete 150 frt (13 frt 35 kr.) VI. sz. kir. városi esperesség: Eperjes II. 1, Kassa I. 10, Kassa II. 1, Késmárk 6'89, Lócse 5, Rókusz 1, Kis-Szeben I. 1 frt (25 frt 89 kr.) Kis-Honti esperesség: Szkálnok 1'70, Rima-Brezó 1 frt (2'70) Liptói esperesség: Breznóbánya 1, Szentiván 1'50 Tarnóc 1, Vásecz 1, Szentmiklós 5 frt (9 frt 50 kr.) Sáros-Zempléni esperesség: Bánó Árpád esperesfelügyelő úr gyűjtése 13 frt 50 kr., Margonya 50 kr. (14 frt.) Tátraalja: Kis-Lomnicz 1 frt (1 frt.) Tiszavidéki esperesség: Kölcse 5, Nagybánya 2, Nagyvárad 2'50, Pazdics 1 frt, (10 frt 50 kr.) XIII. szepesi városi esperesség: Igló 3'10, Leibitz 2, Menhárd 1, Gőlniczbánya 3, Krompach 2'58, Merény 10, Remete 1 frt (22 frt 68 kr.) A tiszai kerületből 145 frt 82 kr.

A bányai kerületből (az itt következő kimutatás az 1891-ik évi névtár nyomán) Bács-Szerém: Baja 1'45 Cservenka 2, Szabadka 1 frt (4 frt 45) Bánát: Ferdinandsberg lelkésze 50 kr., Franzfeld 5, Lajos-falva 2'50, Orsova 3 frt (11 frt.) Bars: Körmöczbánya 4'20, Léva 1 frt (5 frt 20.) Békés: Nagylak 2, Orosháza 5, Szarvas 1 frt, Uj-Fazekas-Varsánd 50 kr. (8 frt 50) Budapest: Buda 2'50, Kerepesi-úti ev. egyház 4 frt (6 frt 50) Hont: Báth Felső-Batta 2, Hodrusbánya 1 frt, Udvarnok 50 kr. (3 frt 50.) Nógrád: Málnapatak 1 frt (1) Pestmegye: Kis-Harta 1, Ujpest 1'50, Pilis 4, Tápió szele 2'50 frt (9 frt.) Zólyom: Bábaszék 1, Breznóbánya 5, Korpona 1, Zólyom Lipcse 1, T. Pelsőcz 2, Zólyom 1 frt (11 frt.) Összesen 60 frt 15 kr.

Dunáninneni kerületből. Mosony: Gálos 2'50, Level 1 frt (3 frt 50.) Nyitra: Szenicz 3 frt. Pozsony: Co. Glochen 10, Pozsonyi egyház 19 90, Szent-György 2, Misérd 1 frt (32 frt 90) Trencsén: Zárjecz 1 frt 50. Turóc: Tót-Próna 30. Összesen: 41 frt 20 kr.

Dunántúli kerületből: Sopron: Nagy Geresd 1, Szill-Sárkány 3 frt (4 frt.) Vas F. Borostyánkő 7, Felső-Eőr 1, Feiső-Lövő 8 frt

(16 frt.) Vas K. Battgabád 2, Tót-Keresztúr 1 frt (3 frt.) Kemenesalja: Nemes-Dömölk 1·50 Vas Simonyi 1, Zala-Ivánd 1 frt (3 frt 50.) Veszprém: Kerta leányegyházai 4·13, Veszprém 2·50 frt (6 frt 63.) Győri esperesség: Kis-Pécz-Kajár 1 frt, Fehér-Komárom: Csapdi 1, Ondód-Pusztá Vám 1 frt (2 frt.) Somogy, Tolna, Baranya, Zala, szabad kir. városok: Győr 5 frt, Ruzsth 3 frt (8 frt.) Összesen 44 frt 13 kr.

Erdélyi evang. egyházak közül: Kolozsvár 2 frt, Maros Vásárhely 50 kr., Torda 2·50 frt (5 frt.)

A kerületi felügyelő urak közül: Zsilinszky Mihály 12 frt, az esperességi felügyelő urak közül: dr Meskó László 2 frt, Fischer Imre 11 frt, Lenhardt Károly 2 frt, Nádosy Kálmán 9 frt, Bánó Árpád (l. feutebb.) Molnár Viktor 2 frt 50, báró Ambrózy Béla 2 frt. Összesen 40 frt 50 kr

Összesen 104 egyház s a felsorolt jöltezők segélyezték egyházunk hármás építkezését 336 frt 80 krajczárral. A testvér egyházaknak s kegyes jöltezőknek ezen úton is hálás köszönetet mond egyházunk előljárósága. A lelkészlak 1899-ben elkészült, templom, torony tető alatt van, berendezésre s felépítésre vár, a templomépitési teher a múlt évről 3500 frt lévén az építés a múlt év óta szünetel, az iskola építésre csak a templom felszentelése után gondolhatunk; baj itt építési tekintetből, hogy időközben a mindennapi iskola kötelesek száma 102-re szaporodott fel (a község lakossága 10 év alatt a folytonos bevándorlás folytán 6000 ról 12,000 re emelkedett s ebben egyházunk népe is arányosan növekedett) s így most már nem egy, hanem két iskola építésére s még egy tanítói állás szervezésére kell gondolnunk. A templomépités befejezéséhez még 5000 frtra van szükségünk. A hittestvérek segítő részvételére és imájára feleltébb utalva vagyunk. Ennek reményében és esdésével vagyunk egyházunkkal a hittestvérek szeretetébe ajánlva, Diósgyőr, 1901. június 1. Az evang. egyház előljárósága: Nemes Károly lelkész, Koneczvald Sámuel gondnok, Iványi Imre pénztáros.

IRODALOM.

Magyar állam. „A szerémi püspök úrnak viselkedésén meg kell botránkozunk. Ő kegyelmessége nagyon jól tudhatná, hogy a püspöki állás méltóságának is vannak kötelességei, valamint vannak módok arra is, hogy e kötelességek betartására figyelmeztetik a megtévedetteket. Csak-hogy a horvát püspök urak hasonló dolgai ellen nem lép fel erélyesen a kormány. Mi panaszoljuk fel ezt első sorban, mert a horvát politikai püs-

pökök a magyar katolikus egyház hazafiságát kompromittálják. — Mindezeket csak azért mondjuk el, hogy tiltakozzunk a szerémi püspök úrnak viselkedése ellen, melylyel a katolikus egyház hazafias jó hírét kockáztatja. Másrészt azonban példát is képez a szerémi püspök úr arra, hogy ha az udvari körök szabadon engedik az ó panhorvát érzelmeit, bizonyára nem neheztelnének meg, ha a magyar főpapság, ha nem is hasonló extravaganciával, de hasonló hévvel munkálkodnék a nemzeti eszmék terjesztésén.“ (Meggjegyezzük e nyilatkozatot, mert igaz és őszinte. A magyar püspökök a magyar nemzet érdekében dehogymennek annyit tenni, mint Strossmayer a horvát érdekekben. Lám a hajdu-doroghi mozgalom nemcsak eredménytelen maradt, hanem még ott is megszüntették a magyar nyelv használatát, a hol eddig azt használták? Biz ez nem hazafiság!)

TEMETŐ.

Czipott Rezső.

1825—1901.

Örömökben és szenvedésekben gazdag, a társadalmi és az egyházi élet terén tevékeny élet az, melyet Czipott Rezső volt battyándi evang. lelkész élete felölel.

Született Hódoson (Vasm.) 1825. évi június hó 18-án volt hódosi lelkész Czipott György és Hutter Sarolta szülöktől. Atyja 42 éves korában elhunyan, édes anyja 3 neveletlen árvával Sopronba költözött, hol sanyarúan tengette életét és nagy gondnal, de mindenkor Isten félelmeben törekedett gyermekeit nevelni és taníttatni.

1835-ik tanév kezdetével beiratkozott a soproni evang. lyceum az akkori ugynevezett donatisták I-ső osztályába, folytatva az ottani iskolai pályát egész 1847. június hó végeig, honnét ugyanaz év október hó elején, mint Sopronban végzett jó készűtségű theol. növendék a bécsi cs. és kir. prot. theológiai facultásba ment át tudományai gyarapítása és bevégezése végett.

1848. márczius hó 13., 14., 15-én mozgalmas idősök következett be. Kiűlött a forradalom. Az egyetemi ifjúság fegyvert fogott s a boldogult is az ébredező szabadság zászlaja alá sietvén a felfegyverkezett polgársággal együttesen véres küzdelmekben vett részt a katonasággal szemben.

E közben édes magyar hazánkban is megkezdődött a szabadságharc. Május közepéig bár szaggatottan, de tartattak előadások, hová mint legionáriusok vonultak föl az egyetemi hallgatók, mig utána csakhamar bezáródtak a tantermek ajtai. Hazánkban is mindig nagyobb és aggasztóbb

mérveket öltvén a véres mozgalmak, a magyar tanulok a honvágytól ösztönözötten odahagyták Bécsset s hazamentek. Így a boldogult Sopronba anyjahoz tért, hol már várt reá a kővágó-őrsi gimnáziumbeli tanári és az ottani lelkész, Király Józseftől, a ki Sopronban az előtt theol. tanár volt, kápláni meghívó levele. A honvédek táborozása napi renden, minden fiatal ember kész volt fegyvert ragadni a haza védelmére, barátai unszoltak hozzájuk csatlakozni, anyja síró könnyei attól visszariasztani törekedtek. Végre győzött rajta az utóbbi siralma. Elfogadta a meghívást Kővágó-Órsra. E czélból 1848. október hó 26-án Haubner Máté superintendens által, előzőleg papvizsgát tévén le, föl lón szentelve. Kővágó-Órsön kettős hivatalában, mint többször mondotta életében, szeretettel és buzgósággal foglódott 1853. április hó 25-ig.

Kővágó-Órsön töltött évei hazánk szomorú és leverő korszakába esnek. A zsarnokság sújtó karjai nehezettek a magyarra, megjelent a pátens, mely tanintézeteinket, egyházi autonómiánkat megnyirbálni, sőt megsemmisíteni iparkodott. A kővágó-őrsi kis gimnáziumot is elérte a csapás. Növendékei fogyni kezdettek és a megboldogult sóvárogva várta meghívását egy rendes lelkészi állomásra.

Az Úr gondot visell

Ugyanis a világsi katasztrófa után az igaz hazafiak, kik egyik másik tekintetben jelentékeny hivatait ha viseltek a magyar kormánynál, földöntutokká lettek, bújdokolni kényszerültek az osztrák kutató zsoldosai elől. Somogyból boldog emlékezetű Berzsényi Farkas, a költő fia, somogy megye alispánja és Lájpczig Jónás főjegyző hitsorsosaink, a szabadságharc szerencsétlen kimenetelével a kővágó-őrsi szőlőhegyen lévő, a lelkész tulajdonát képező pinczében húzták meg magukat egy időre, bújdosásuk közepette, hová a boldogult huzamosabb ideig naponta ebédet és vacsorát vitt személyesen, titokban tartván azok rejtekhelyét. Szolgálatkészségét megkedvelték s megigérték, hogy mihelyest papi állás üresedik, nem fognak róla megfélekezni és úgy is történt.

Megüresedvén Vése, Andorka lelkész Iharos-Berénybe menetelével, oda megválasztották rendes lelkésznek. Hiványát sok várakozás után, míg tisztázta magát, az osztrák kormánytól, hogy a forradalomban részt nem vett, Wohlmath Lipót superintendensi administrator megerősítette.

Kővágó-őrsi élete, bár az akkori osztrák kormány többrendbeli zaklatásai közt, de mégis haszonnal mult el a nagyképzetséggű és műveltséggű jeles szónok mellett, a milyen Király József lelkész volt!

Vései papi hivataloskodása 1858. évi nov. 1-ig terjedt. Itt lépett házassági frigyre Török György kéthelyi uradalmi mérnök Ida nevű leányával.

1858. nov. 3-án a nagykiterjedésű battyándi (akkor puczinezi) egyház hívta meg lelkészül, hol bekövetkezett haláláig áldásosan működött, mint gyülekezetének hű lelkipásztora.

Áldásos munkásságának gyümölcsei:

A magyar nyelvű istenítisztelet behozatala, mely élte alkonyán oly eredményeket mutat föl, az iskolában és templomban a magyarosítás, miszerint bátran ama következtetést vonhatja abból a csendes szemlélő: közel az idő az egész vendvidék megmagyarosításához.

Iskolák létesítése és szervezése számszerint 8. Ez utóbbiakkal kapcsolatban önéletrajzi jegyzeteiben emigy ír: „Az iskolák létesítése és építése körül sokat fáradtam, dolgoztam, jártam, keltem, önzetlen szeretetből, népem és hűveim iránti vonzalmamból, legcsekélyebb jutalomra sem számítva, csak hogy a jövő nemzedéknek útját egyengessem egy jobb jövőre. Mindenütt a községekben, hol iskolákat létesítettek, iskolaszékek szerveztettek, melyeknek magam valék az elnökük, vezérük és tanácsadójuk.”

Az anyaegyházban az iskola és paplak szilárd anyagból való építése

Három új harang beszerzése.

A vendvidéki községek magyar nevekké való átváltoztatása körül szinte nagy érdemeket szerzett. Ez alkalommal vette föl anyaegyháza is a Battyánd nevet hálás emlékezetül gróf Battyány Miksa (1848. évi magyar miniszterelnök gróf Battyány Lajos édes atyja) iránt, ki a battyándi templom, lelkészlak és iskola számára a telket annak idején díjtalanul adományozta.

Hosszabb ideig a vendvidéki alesperesi széket is betöltötte.

Családi élete 1868-ban nagy és megrázkódató csapáson ment keresztül. Gyengélkedő, szenvedő, áldott lelkületű hitvese, gyermekei jó anyja, 32 éves korában ez életre nézve tőle örökre búcsút vett, gyászos özvegyiségben hagyva őt 7 nevetlen árvával.

Mög ugyanaz év végén új házasságra lépett Németh Herminnel, néhai Németh Sándor volt pozsonyi lyceumi tanár leányával, kivel élte utolsó lehelletéig szinte boldog házasságban élt.

1894. óta ostromolták testi szenvedések, de azért hivatalát és lelkipásztori kötelességeit erejéhez mérten mindvégig a leghivebben teljesíté.

Halála 1901. május hó 20-án következett be.

Temetése az esperességbeli több lelkész, sok tanító, Muraszombat és vidékének intelligentiája és gyülekezete tagjainak tömeges részvétele és kiterjedt családtagjainak igaz részvétele mellett május hó 22-én délután 3 órakor ment végbe, mely alkalommal Berke János tót-keresztúri lelkész az udvaron imádkozott, Magyar József hódosi lelkész a templomban magyarul, Himn Sándor tót-morácsi lelkész vendül szónokoltak, a

temetőn Siftár Károly bodóhegyi lelkész imádkozott, Berke János, mint nestora az ottani lelkészeknek, a hamvakat beáldotta.

Áldás és béke lengjen a hű pásztor és jó apa hamvai felett!

Hála és szeretet virraszson sirja felett! (t. n.)

Kérdés.

A Halottvizsgálati bizonyítvány 11-ik rovatát a halottkém feljogosítva van-e olyképp kitölteni, hogy a temetés óráját ő rendeli el? Vagy pedig csak azon időt jelölheti meg, mely után a halott eltemetendő?

Azt hiszem, hogy ha a temetés óráját a halottkém tűzi ki, több temetés esetén a pap ez által zavarba jön.

Kérem, kegyeskedjék nekem válaszolni, hogy a 11. rovat hogyan töltendő ki s illetve a temetések óráját a halottkém vagy a pap tűzi-e ki?

Válasz.

Felszólítására tisztelettel van szerencsém az 1876. egészségügyi törvények és rendeletekből az ide vonatkozó szakaszokat szó szerint közölni:

„a tizedik rovatba jó a halál napja és órája, az órának száma után kiteendő, vajjon a halálozás délelőtti, vagy délutáni időben történt-e?”

„a tizenegyedik rovatba azon idő jegyzendő fel, melyben a halott eltemetendő.”

5. §. Az eltemetési határidő közönségesen 48 óra, a mennyiben pedig a hulla sajátsága, kivált a melegebb évszakban közegészségügyi szempontból a korábbi eltemetést tenné szükségessé, orvostudori vagy sebészi oklevéllel bíró halottkéme felhatalmaztatnak, hogy ily esetekben a hulla eltakarítását már a halál bekövetkeztétől számított 36 óra utánra is megengedhessék, a mi azonban a helyi hatóságnak haladéktalanul bejelentendő.

A járványok alkalmából netalán megkivántató korábbi eltemetések iránt a törvényhatóság intézkedik.

6. Azon hullát, melyre nézve a tetszhalál gyanúja fennforgott s az élesztési kísérletek is folyamatba vétettek, 48 óra előtt semmi körülmények közt sem szabad eltemetni, sőt 48 óra után is csak akkor, ha a hullában a rothadási folyamat kétségtelenül bekövetkezett.

7. §. Az eltemetésnek rendesen az 5. és 6. §§-okba kiszabott határidők leteltére következő, helyben szokásos temetkezési időben kell megtörténni, mely idő azonban a halál bekövetkeztétől számítva 60, a tetszhalál gyanújában állottaknál, a rothadási folyamat bekövetkeztétől számítva 12 órán túl nem terjedhet.”

„8. §. Az eltemetés ezen határidőn túli elhalasztásának csak akkor van helye, ha a hulla bebalzsamoztatik (conternáltatik) halott-kamrába vitetik, vagy máshova elszállíttatni szándékoztatik.

„Ily vagy ehhez hasonló esetekben a halottkém a temetés elhalasztását megengedi” stb.

„9. §. Ha a halottkém annak jönne tudomására, hogy a hulla a kitűzött időben el nem temettetett, tartozik a községi előljárástól haladéktalanul értesíteni.”

Ezek szerint én soha az órát meg nem határozom, mert véleményem szerint az mindig a lelkész hatáskörébe tartozik.

DR. K. I.

orvos, községi halottkém.

ÜZENETEK.

N. Az ezredévi pályamunka még nincs megbi-
rálván; pedig csakugyan kívánatos volna a mostani viszonyok között, ha mentül előbb megjelennek és tájékoztatná a közönséget a prot. egyház érdemei felől! — **S. I.** Köszönöm; mentül előbb! Többször is örömmel fogadnám sorait! — **K. S.** Köszönöm. — **K. E.** Mentül előbb, talán már a jövő heti számban megjelenik. — **F. G.** Nem veheti őt senki komolyan, a ki bölcsen meglapul, mikor hazudozón kapják, s megint szaval, mikor sovány szellemességén akar túladni: hadd gyönyörködjék magában! — **B. D.** Helyes, nem is kell mindig másokra várni: ezért nincs nálunk élénk közvélemény, testületi szellem. Erkölcsei kötelességünk az egyházi ügyekben forgolódnak: beszámolnunk az egyház nyilvánossága előtt tevékenységünkről. A mily egyházmegyerői soha semmit sem hallunk, valószínű, hogy ott nem történik semmi; vagyis áll és tesped. A mely egyházmegyében pedig történik valami, szép, jó, dicséretes: miért azt elhallgatni? hadd tudják másutt is, és követésére lelkesedjenek! Ez nem kérdés, hanem beszámolás és példaadás! Köszönöm az érte-
stést és másorra is kérem.

Pályázat.

Az **iglói ág. hitv. evangélikus** állam. se-
gélyezett **főgimnáziumban** az 1901—1902. tan-
évben egy

rajz-mennyiségtani tanári állás

üresedik meg, melyre ezennel pályázat hirdettetik. — Ezen tanári állás betöltésének joga a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urat illeti meg. — A tanári állásra pályázhatnak oly protestáns vallású tanárok, kik a rajz- és mennyiségtanból középiskolák számára nyertek tanári képesítést. — A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett kérvények, a vallást, életkort, végzett tanulmányokat, tanári képesítést, katonai kötelezettséget, eddigi szolgálatokat igazoló okmányokkal együtt 1901. évi **július 28-ig** kül-

dendők be alutírott egyházfelügyelőhöz. — A rendes tanár javadalmazása 2400 k. törzsfizetés, mely az iglói főgimnáziumban töltött évek sorrendjében 2800 és 3200 koronára emelkedhetik, továbbá az iglói főgimnáziumban való hivatalbalépés évétől számított öt, 200—200 koronát tevő ötödéves korpótlék és és 400 k. lakbér, valamint az érettségi, felvételi és magánvizsgadíjakból az iglói főgimnáziumban fennálló szabályrendelet értelmében az illető tanárt megillető rész. — Nem okleveles pályázók helyettes tanári minőségben 1600 k. fizetéssel fognak alkalmaztatni. — A kinevezett tanár jogos és köteles tagja az 1894. évi XXVII. t. cz. alapján létesített országos tanári nyugdíjintézetnek és állását 1901. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

Szepes Iglón, 1901. évi jún. 10.

Topscher György

55. 1—1

egyházfelügyelő.

Magyar-német

KÁPLÁNIAI

keresek. — Czimem megtudható a szerkesztőnél. 4 1—1

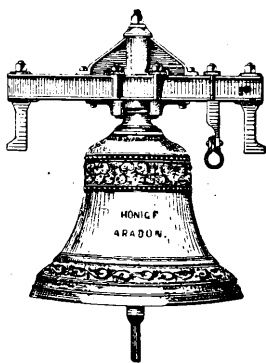
HÖNIG FRIGYES

gőzüzemre berendezett
harang- és ércöntődeje, szivattyú-gyár

ARAD, Rákóczy-utca II—28. szám.

Alapított 1840-ben.

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben



Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben **40% súly és ár megtakarítás** éretik el.

Kitűnő jó hang és tartósságáért **10 évi szavatolás!**

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. **Régi harangoknak** forgatható vasszerelésre való átalakításuk avagy azoknak **csékély felülfizetés mellett új harangokkal való becszerelésük.**

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek. 10 24—6

A szepes iglói ág. hitv. evang. egyházközség

SZERKESZT

keres. Az állás javadalmazása 1200 korona fizetés, 150 korona hittandij, bútorozott lakás és fűtés. Az állás azonnal elfoglalható. — Minden közelebbi felvilágosítással szolgál

Dr. Walszer Gyula

48 2—1

ág. hitv. ev. lelkész.

Pályázat.

A besztercebányai ág. hitv. ev. gimnáziumnál a latin es magyar nyelv tanításával egybekötött

helyettes tanári állásra

pályázat hirdettetik. — **Fizetés:** 1700 kor. havi előleges részletekben. Az egyházi közgyűléshez intézett és kellően felszerelt folyamodványok f. évi június hó 30-ig a gimnázium igazgatójához küldendők, ki megkeresés esetén bővebb felvilágosítással is szolgál.

Besztercebánya, 1901. június 3.

Burkovszky Kálmán

49. 2—2.

gimn. felügyelő.

Pályázat.

A nyiregyházi államilag segélyezett ág. h. ev. főgimnáziumnál az 1901/1902 iskolai évre egy magyar-latin nyelvi tanszék fog

helyettes tanárral

betölteni. — Javadalma: 1600 korona. — Az ág. hitv. ev. pályázók kellőleg felszerelt kérvényei a nyiregyházi ág. hitv. ev. főgimnázium igazgatóságánál folyó évi június hó 20-ig nyújtandók be. — A megválasztott helyettes tanár állását f. évi szeptember 1-én elfoglalni köteles s helyét időközben el nem hagyhatja.

Nyiregyházán, 1901. május hó 24. én.

Leffler Samuel

Dr. Meska László

főgimn. tanácsjegyző. 46 2—2

főgimn. felügyelő.

Pályázat tanári állásokra.

A felső-lővei ág. h. ev. tanintézeteknél be-
töltendők a következő tanári állások: a) **egy ma-
gyar-német, esetleg magyar-latin,** b)
egy természetrajz-vegytani, esetleg
természetrajz-földrajzi, c) **egy szabad-
kézi és mértani rajzi. esetleg mennyi-
ségtan-mértani rajzi** rendes tanári állás. —
Pályázhatnak ág. h. ev. vallású tanárok és tanár-
jelöltek. — A rendes tanárok javadalmazása évi
2400 korona fizetés és természetben lakás,
esetleg a helyi viszonyoknak megfelelő **200 ko-
rona** lakáspénz, a helyettes tanárok fizetése
1600 korona és szabad lakás. — A megvá-
lasztott tanárok kötelessége a tanintézetekben szak
tárgyait, szükség esetén más tárgyakat is heti 20
órában tanítani és a nevelőintézetben a többi taná-
rokkal felváltva a felügyeletet gyakorolni. — A
megválasztottak az 1894. évi XXVII. t.-cz. alapján
létesített országos tanári nyugdíjintézet jogos és kö-
teles tagjai. — A pályázók vallásukat, életkorukat,
végzett tanulmányaikat, tanári képesítésüket, eddigi
szolgálatukat és katonakötelezettségi viszonyaikat
igazoló okmányokkal felszerelt és a tanintézetek
nagybizottságához címzett folyamodványaikat **1901.
július 31-ig** a tanintézetek igazgatóságához nyújt-
sák be.

Felső Lövön, 1901. június 9-én.

Az iskolai bizottság megbízásából:
BUDAKER G. KÁROLY
igazgató.

52 1—1

Pályázat.

Alólirott oly

k á p l á n t

keres, a ki a tót nyelvet is bírja.
— **Dijazása: 1080 korona, lakás és**
reggeli.

Selmeczbánya, 1901. június 5.

Hrencsik Károly

50 3—2

lelkész.

Pályázat

a bánsági egyházmegyéhez tartozó **tö-
rök-becsei** ág. hitv. ev. egyházközség

LELKÉSZI ÁLLÁSÁRA.

Javadalom: lakás és **1600 kor.** — Szol-
gálati nyelv: a magyar. — A lelkész a
tanító-organista teendőit is végzi, miért
is szükséges, hogy zeneismeretekkel is
birjon. — Jelentkezés a főesperesnél Te-
mesvárott **f. évi június hó 23-ig.**

Kramár Béla

51 1—1

főesperes.



NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

→ Temesvár—Gyár város. ←

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újra-
öntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meg-
határozott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlukasztott **HARANGJAIT,**

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló **S** alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hanguak,
mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő
408 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-
koronákat, régi harangok ilyenekkel való újraszerelését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli
harangok raktáron vannak.

Költségtetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

10 24—9

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.



P á l y á z a t

ág. hitv. evang. külföldi egyetemre menő többrendbeli hittanulónak és tanárjelöltnek való ösztöndijra.

A Glosius Sámuel és Dániel-féle alapítványt a pesti ág. hitv. ev. egyháznál kezelő bizottság ezennel közhírré teszi, hogy a fentirt alapítványból külföldi egyetemeken tanuló ág. hitv. ev. lelkészi, vagy pedig gimnáziumi tanári pályára készülő ifjak számára többrendbeli, egyenkint 210 német birodalmi márkából álló ösztöndíj fog a jövő 1901—1902. tanévre kiosztatni. Ezen ösztöndíjak egymásután két éven át élvezhetők.

A z e l n y e r h e t é s f e l t é t e l e i :

1. Ha hittani jelölt a folyamodó, akkor már is két évi folyamot jól végzett legyen valamely magyarhoni protestáns teológiai intézetben.

2. Ha tanári pályára készül a folyamodó, akkor az érettségi bizonyítvány kelte után már két évig honi vagy külföldi magasabb intézetben, a maga választott szakában jó sikerrel tanult legyen.

3. Azonkívül mindenik folyamodó a választott pálya különbsége nélkül legyen:

a) magyarországi születésű és ágostai hitvallású;

b) a magyar nyelvet tudományosan ismerje, helyesen írja és beszélje, mely körülmény hiteles külön bizonyítvány által igazolandó be;

c) legyen feddhetetlen erkölcsi jellemű és jeles szorgalmú.

Ennélfogva felhivatnak ezennel külföldi egyetemeken levő mindazon lelkész- vagy tanárjelöltek, kik már egy év óta a Glosius Sámuel és Dániel-féle ösztöndíjak élvezetében vannak, hogy ha még további egy évre külföldi egyetemeken maradni és az ösztöndíjakat élvezni óhajtanak: azt, az előttük tudva levő feltételek teljesítése mellett, 1901. szeptember 30-ig aláírott bizottsági jegyzőnél kérvényileg jelentsék be.

Felhivatnak továbbá mindazon külföldi egyetemeken tanuló vagy oda még csak ezután kimenő szándékozó lelkész- és tanárjelöltek, kik a fentebb részletezett minőségi feltételeknek meg bírván felelni, ilyen ösztöndíjat a jövő 1901—1902. tanévben élvezni óhajtanak, hogy a fent megírt kellékeknek kétségtelen beigazolására, akár eredetiben, akár hitelesített másolatban melléklendő tanodai — ha van candi-

Kelt Budapesten, 1901. május 31-én.

Dr. Zsigmondy Jenő
jegyző.

daticumi — vagy egyetemi és egyéb bizonyítványokkal ellátott, az alább kikötött tanítási kötelezettséget is tartalmazó, sajátkezűen írt és aláírt, lakhelyükkel és az utolsó postállomással jegyzett kérvényeiket f. 1901. évi szeptember 30-ig való záridő előtt (melynél később beérkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek,) bérmentve és lepecsételve aláírott bizottsági jegyzőhöz (Budapest, V., Bálványutca 8. szám) küldjék be.

A megszavazott ösztöndíjat a díjnyertes hit- és tanárjelöltek felerészben a külföldi egyetemen történt beiratásuk igazolása után a tanév elején, második felerészét pedig a tanév második fele kezdetén, miután bizonyítványaikat az illető egyetemen sikerrel töltött első félévről és egyszersmind a második félévre lett beiratásuk felől is (Frequentations-Zeugniß und Anmeldungsbogen,) a kifizetés alá kerülő összegről szóló sajátkezű nyugtájukkal együtt előlegesen beküldötték, fogják posta útján bérmentesen megkapni, mívégre szükséges, hogy egyetemi lakásukat a nyugta beküldésekor pontosan megírják.

A ki ezer hit- és tanárjelölti ösztöndíjat már egy évig húzta, a rákövetkező évben is annak élvezetében csak úgy maradhat meg, ha rá újabb is érdemesnek tapasztaltatott, ha továbbá már az első évben a filozófiát, beleértve a filológiát és kivált erkölcsstani filozófiát is szorgalommal tanulta, s a második évben is tanulja; végre ha magát előre arra kötelezte, hogy a külföldi egyetemen töltött ösztöndíjas két esztendő után, a hazaába térve, a pesti ág. ev. magyar-német egyházgyűlékezeti tanodájában, ha kívántatni fog, mérsékelt díj mellett egy évig segédtanári hivatalt viselend.

Zsigmondy Géza
elnök helyettes.